

Dobó András

Krónika
(1864-1913)

(1864 évtől írta Dobó András, majd a család utódjai 1913-ig,
egy KRÓNKA-FELJEGYZÉSEK című könyvben kézírással.
Másolta: Szerető Elemér)

Gyoma városa

Évenkénti jegyzéke mióta megülték. Leginkább a bírák, jegyzők nevei és valamely jeles történetek melyek estek az 1717. évtől kezdve, amelyben jöttek ide egynehányan, kik megtelepedtek november 8-án, ahol a város kertje van. Ott teleltek és tavasszal jöttek erről a Körösön.

1718-19-20-21-ben Jeges Mátyás volt a bíró és nótárius.- Ez csináltatta az első templomot, de csak nádból. Ebbe az időbe még Félhalmot egy örmény bírta árendába 30.- forintért, amelyet a gyomai egynehány gazdák is szándékoztak kivenni 40.- forintért. –

De Jeges hírt adott az örménynek és mikor már a gyomai gazdák mentek Gyulára árendálni, már akkor az örmény jött visszafelé és kivette Félhalmot 50.- forintért.

Megtudván ezt a gyomaiak, hogy Jeges adott hírt, megnem szenvedték maguk között, Tartsát éppen ekkor ülték meg és odament lakni, ahol még máig is vannak maradékai.

Lett utána bíró 1722-25-ben Kós Ferenc, míg nótárius Nagy P. Ferenc 19 évig. 1725-ben készült a második templom, de csak sövényből és sárból.

1726-28-ig bíró Nyilas Gergely volt.

1729-31-ig bíró Bódor János

1732-34-ig bíró Szabó Péter. Ennek bíróságában vetődött ki a taksa a lakosokra. Annak előtte kevés lévén kitelt a helység csekély jövedelméből.

1735-37-ig bíró Takó András. Ennek ideje alatt készült a harmadik templom, de csak vályogból. Ekkor volt a Rácز Petró támadása, mely csakhamar lecsendesedett és annak indítóit Budán halálra büntették.-

1738-40-ig bíró volt Kováts Márton. Ezen időben mirigyhalál pusztította az országot három éven át.

1741-42-ben Oláh György volt a bíró és 1741-ben nótárius lett Berzétai István és szolgált 39 évig. 1742-be készült az első torony, de csak fából.

1743-45-ben Csat Nagy János volt a bíró.

1746-49-ben D. Kováts János volt a bíró.

1750-52-ig Szántai Nagy András volt a bíró.

1753-56-ig Csat Nagy János volt a bíró.

1757-59-is ismét D. Kováts János volt a bíró.

1760-ban bíró: Bódor János. Ennek bíróságában készült a negyedik templom, nagy fákból és sárból.

1761-62-ben Oláh György lett a bíró.

1763-64-ben bíró: Biró János. 1764-ben volt a nagy híres sáros tél. A nagy sár miatt nem lehetett járni. Télben is csak úgy volt égzengés, villámlás, mint nyárban.

1765-69-ig Kis Csapó András volt a bíró.

1770-ben Szántai Nagy András lett ismét a bíró. Ennek ideje alatt fogták fel és osztották el a Póhalmot szántóföldnek.

1771-72-ben újra D. Kováts János volt a bíró.

1773-74-ben G. Szabó János bíró. Ennek idején készült 1774-ben az ötödik templom égetetlen téglából.

1775-77-ben bíró volt Biró Péter. Ekkor készült a kántoroskola és egy helységistálló.

1778-79-ben Szalóki Nagy András volt a bíró.

1780-81-ben Kis Csapó András a bíró, míg nótárius Fábíán József.

1782-83-ban bíró ismét Szalóki Nagy András. Ekkor mérte fel II. József császár az egész országban a földet.

1784-85-ben Szilágyi László a bíró, míg nótárius 1784-ban Szabó János és szolgált 14 évig.

1785-ben Bodvai István lett a bíró. Ennek idejében készült a Nagy Pintze, mely mostan is fennáll. Ekkor volt az utolsó török háború.(Rákóczi út vége, jelenlegi piactér helyén)

1786-87-ben ismét Biró János lett a bíró.

1788-ban bíró Szilágyi László.

1789-90-ben újra Bódvai István a bíró. Ez időben 1790-ben olyan nagy szárazság volt és szükség, hogy 10 pengő volt egy köből búza.

1791-93. között Szilágyi Mihály volt a bíró. 1791-ben, olyan bő esztendő volt, hogy a Bánomkert háton sorszéna vontatók rakodtak. Ekkor vágták a hídnak való fát is és kocsin hordták haza.

1794-95-ben Bódvai István ismét a bíró. 1794-ben készült el a híd.

1796-ban Biró János lett a bíró.

1797-ben ismét Szilágyi Mihály lett a bíró. Ekkor készült el a nótárius ház.

1798-99-ben Molnár Mihály lett a bíró. 1798-ban Nagy Sándor lett a nótárius és szolgált 17 esztendeig.

1800-ban: Szilágyi Mihály, 1801-ben: Szendrei János.

1802-ben ismét Szilágyi Mihály, 1804-ben Csapó Mihály, majd

1806-1808-ig Debreczeni András. 1806-ban tették le a mostani templomnak a fundamentumát, amely 1717-től

1809-10-ben olyan nagy szárazság volt, hogy a Bánátból hordtak búzát 10.- forintért. Június 20-án esett csak eső.

1809-10 között Biró Péter volt a bíró. 1809 év bő esztendő volt. Sok tengeter lett.

1811-12-ben Cseri János lett a bíró. Ekkor készült a mostani városháza.

1813-ban Molnár Mihály lett a bíró. Ennek idejében szentelődött fel a mostani templom. Ekkor volt nagy szükség és szárazság. Ványáról hozták a búzát.

1814-ben Debreczeni András ismét a bíró. Igen boldog esztendő volt. Már Szt. György napkor a rozs kihányta a fejét és híres a fekete árpáról, mely sokáig volt rendben az esők miatt.

1815-17-ben Szilágyi János volt a bíró. Ennek idejében lett Kóródi János nótárius és szolgált 3 és fél esztendeig. 1816-ban volt a nagy fergeteg, amely sok barmokat megölt. A tornyokat eldöntötte, a gyomait is, a szép bádogost, amelynél szebb torony nem volt abban az időben az országban. Igen nagy árvíz is volt közel két esztendeig.

1818-ban Szilágyi Mihály a bíró és nótárius Perz István, aki szolgált 7 esztendeig. Ekkor töltötték a körösladányi és mezőtúri gátat és a híd javítása ekkor kezdődött. Tamásdáról hordták a fát.

1817-ben jött be az uraság Gyomára és ekkor épült a nagy Granárium.

1819-ben Bíró P. János volt a bíró.

1820-ban pedig G. Szabó Ferenc. Ekkor a híd egészen megrongálódott.

1821-ben ismét Debreczeni András lett a bíró. Ennek idejében elestünk az úgynevezett Póhalmi egyfordulós szántóföldtől. Ebben az évben igen sok búza termett, a szél pedig nagyon kirázta.

1822-ben Bíró P. János ismét bíró. Ekkor volt nagy jég június 16-án. Gyomán két házat ütött meg a villám.

1823-ban Fekete János István a bíró.

1824-26-ig D. Kovács Mihály. 1825-ben Szilágyi István lett a nótárius és szolgált 10 esztendeig.

1827-ben Fekete János a bíró.

1828-29-ben Bíró P. János ismét a bíró. 1828-ban a tornyunk, mely eddig csonkán állott, új tetőt kapott 1829-ben. Az Eklézsiának egy 8 öles magtárt készítettek. November 20-ikán leesett az első hó és 21 hétig tartott.

1830-33-ig bíró Marjai István. 1830-ban nagy árvíz volt. A birkát más határra hajkószták és ott maradtak az árvíz idejében.

1831-ben nagy kolera volt. 1832-ben vette el az uraság a páskumunkat.

1834-ben ismét G. Szabó Ferenc a bíró. Az ő idejében olyan sok bor termett, hogy alig lelte az ember a helyét. 1834-ben lett nótárius Kalocsa István és viselte a tisztséget 12 esztendeig.

1835-ben bíró: Fekete István.

1836-ban Krutsó István volt a bíró. Ekkor igen nagy szárazság volt és drágaság. Egyszóval mindenből kevés termett.

1837-ben Bíró P. Péter volt a bíró. Ez az esztendőhasonló volt az 1814-ikihez. Nagyon boldog esztendő volt.

1838-39-ben Kiss József lett a bíró. 1838-ban igen szörnyű hideg eső volt, hogy még jószág is döglött el Jakab napkor a túri nyári vásáron.

1840-ben Krutsó Mihály lett ismét a bíró.

1841-42-ben bíró lett Diószegi Mihály. 1841-ben, Jakab napkor oly szörnyű meleg volt, hogy alig állhatta ki az ember. Ilyenre nem emlékeztek a régiek sem.

1843-44-ben ismét Debreczeni András volt a bíró.

1845-ben Kiss István a bíró, de csak törvénybíró. Ebben az évben igen nagy volt az árvíz. Az egy éve készített új nagy vízi gátat a víz elszakasztotta. Alig tarthatták meg, hogy a víz be ne jöjjön a városba.

1846-47-ben bíró Debreczeni András. Ebben ez évben igen szűk termés volt, amelyből 1847 tavaszán oly drágaság lett, hogy egy pár köből búza 40.- PP volt, melyet Mezőberényből hoztak.

1848-ban bíró Csapó János, míg Csath János jegyző lett és viselte ezen tisztséget 3 éven át. Ebben az esztendőben jött ki a magyar szabadság, amelyben eltöröltetett a robot és dézsma. Március 15-én jött ki a szabadság és abba az esztendőben április 8-án égett meg a templomunk, iskola, városháza, összesen harminc ház.

1849-ben bíró lett Krutsó Mihály ez év szeptemberéig. Ettől kezdve 1860-ig bezárólag bíró volt Debreczeni András, hogy a német hatalmába estünk 1849-től folytonos bírónak kellett elfogadnunk akarataink ellen, mert nem kérték a lakosoktól, hogy kell-e vagy nem, mivel olyan ember kellett ekkor bírónak, aki a német kívánságát teljesítse a lakosok beleegyezése nélkül is.

1850-ben mérték ki a házas embereknek a legelőföld jussokat a közös közül, amelyet törvényesen követeltek. November 12-én és ebbe az esztendőben tagosították össze a szántóföldeket a gazdák, melynek harmadát addig Ugarral használták. Január 19-ig harmadnapig tartó kemény fergeteg volt éppen a gyulai vásárkor. Több ember halt meg és jószágok is fagytak meg.

1851-ben jegyző lett Tóth Károly, másodjegyző pedig Csörgei Lajos.

1853-ban a mostani híd. Ez is nagyon boldog esztendő akart lenni. Már tavasszal, Szt. György napkor kaszálták a búzát a kövérség miatt és mégis annyira megnőtt a gazva, hogy alig bírta az ember learatni, mert leborult és azután a folyófü lefogta. A nagy melegségbe megszorult és így alighogy két magjával fizetett. Széna és tengeri ellenben sok lett.

1855-ben igen nagy árvíz volt. Az oda által való földből csak néha látszottak ki valami kis szigetek. A Berettyó vize jött erre, amelynek semmi erő elébe nem állhatott. Az orgona a templomba ekkor készült.

1858-ban érkezett ide a vaspálya munkálata és indulása.

1859-ben igen nagy szél volt az országba. Fél termés lett.

1860-ban mindenféle gabona bőven termett. Igen áldott esztendő volt.

1861-ben Pikó Béla lett a bíró. Csörgei Lajos az első és Lózsa Albert a másodjegyző.

1862-ben Domokos János volt a bíró.

1863-ban Cs. Krutsó József lett a bíró. Volt olyan nagy szükség, éhség, drágaság, hogy még a jószág is éhen döglött. Az emberek is úgy jártak volna, hogyha az ország nagyjai nem gondoskodtak volna a föld népéről. Kinek-kinek birtoka szerint kölcsönpénzt és gabonát rendeltek ki, hogy megmaradhassanak. A szegény sorsúakra pedig kezesek voltak a földes emberek. Az uraság rendelt eledelt napjában egyszer a szegény sorsúak részére, amely terhet 8 esztendő múlva is alig bírták az emberek magukról elhárítani. Egy jó használni való lónak az ára volt 15.- Ft, egy fias tehén ára hasonlóan. Egy mázsa széna ára volt 3.- Ft, szalma 1 fpp, egy köből búza 11.- ft. Mivel a búza kicsinyre nőtt, nem lehetett több helyen lekaszálni így elhullott a szemje, ami kevés volt benne. Julius utolján az eső megindult és igen jó ősz lett. A búza kikelt és megmaradt, amelyből lett a csodálatraméltó vadbúza a másik esztendőben.

1864-67-ben ismét csak Krutsó József lett a bíró. 1864-ben csak az lett a jó búza, amit korán elvethetett az ember 1863 őszén, mert 14-15 magot hozott.

1865-be jó búzatermés volt kevés gazzal. Égiháborús nyár volt. Kalocsa házat villám sújtotta.

1866. május 24-én mindenféle megfagyott olyan hideg volt. De mégis nagyon késett, mert a búzta még nem hányta ki a fejét. Több helyen lekaszálták a búzát szénának, de nem nyomtatták el. Tengeri igen kevés lett.

1867-ben jó termő esztendő volt. Csakhogy a kései búzát a rozsdá megcsapta, de bor bőven termett. Ép szőlő, úgy ahogy még borba is húsvétkor ép, volt.

1868-ban Kováts János volt a bíró. Ebben az esztendőben jött hozzánk két jegyző Csörgei helyett. Kováts Mihály fő, Lózsa helyett Konrád Sámuel másodjegyző. Ekkor kezdtek az őr fogadást a gyomai lakosok. Ez is jó termő esztendő volt, de leginkább híres a nagy napszámról, mert egy napszám 2-3 Ft is oly helyeken, ahol igen tengeri volt. Próbaképpen (Bodon Bálint) kettő köblös földön 32 köből tengeri.

1869-ben ismét Kováts János volt a bíró. Május 21-én megfagyott a szőlő és a gyümölcsfák és nyáron sok eső volt, amelyet ősszel korai nagy árvíz követett. A téli sok eső sáros telet formált, mely miatt a búza kiment a földből. Alig hogy a magvát megadta mindenféle vetemény. Ebből következett szűktermésű esztendő, de mivel 68-ban bőven termett, szenvedkező volt a terhe.

1870-ben Kalocsa Lajos lett a bíró. Ez évben középtermés volt ugyan, de a nyári sok eső miatt több helyenek nyomtatlanok maradtak a búzák és kinn maradtak széjjel a takarmányok télire. Ősszel kimaradt a fölből a búza, kevés ember haladt el szándékjában és volt olyan magas az árvíz ősztől tavaszig, hogy még olyan nem volt mióta a várost megülték. Tengeri bőven termett, de a sok eső miatt nem készült el az érésbe és így többnyire mind megromlott, még a jószág sem ette, voltak olyanok.

1871-ben Kalocsa Lajos lett a bíró. A búzatermés igen szép volt, de a rozsdá megette a takarás előtti napokban felerészben. A túlsó lapos földeket nem lehetett használni a sok eső miatt 69-72-ig csak tavaszi maggal.

1872-ben Kováts János lett a bíró. Itt kezdték az új rendelet szerint a bírót 3 évre választani, valamint az esküdteket is. A lakosság választotta, nem úgy, mint ezelőtt. A búzatermést ebben az esztendőben is nagyon megrongálta a rozsdá, aratás előtt 3 nappal. Ebben az évben jegyzőt is választottak. Főjegyző: Vidovszki Ferenc, másodjegyző Kovács Sándor és Szarka Ferenc (utóbbi 74-ben.)

1873-ban bíró: Kováts János. A búzatermést a sárgarozsdá megsanyargatta. Alig 4-5 magot adott és már újkor 13.- forintos ára volt. Ekkor volt a nagy kolerajárvány szörnyű melegséggel oly egyenlően, amelyre nem emlékeznek idős emberek sem. Pünkösdtől-őszig csak egyszer volt egy szép csendes, országos eső júl. 24-én. Ősszel 2-3-szor kis lanyha, alighogy a búza kikelt. Száraz volt az ősz és tél is.

1874-ben is Kováts János volt a bíró. Száraz tél és tavasz volt egészen május 17-ig. Ekkor volt hideg eső, gulya és ménes beszorult. Száraz nyár, szűk termés. Tengeri csak a Keselyős táján volt egy kevés. Búza 5-6 magjával, árpa féltermésű volt. Árvíz pünkösdkor volt oly magas, amilyen sohasem volt mióta a város megvan. Egy sukka magasabb, mint 1870-be télen volt. Bor igen jó erős termett, csakhogy kevés. November 14-ig szárazság, ekkor az eső megindult, apró lanyhakép. Egy hónapig mindig tartott. Karácsony szombatján felfagyott és igen szép idő volt a sár után.

1875-ben Krutsó József volt a bíró. A téli hónapok emlékezetesek. Január 28-ikán nagy ézengés volt. Középtermésű idő, de leginkább tengeri bőven termett. Bor közel hasonló a 34-hez, alig hogy helyét lelték minél fogva igen olcsó volt akója 2-2 és fél forint.

1876-ban ismét Krutsó József volt a bíró. Ezen évben igen sok zivatarok és felhőszakadások voltak az országban, főleg Budán volt iszonyú rémület a villámlás által. De itt körülünk csak záporok voltak. Káros és a nyári, vagyis aratás előtti sok esők már a búzák

katsosok lettek annyira, hogy a termés nem volt olyan gazdag csak közepes, 6, 7, 8 magosak. A tengeri kevés lett. Bor is igen kevés. November 13-án lett hó és utána hideg egy hétig. Szánon jártak és azután meggyengült. A birka csak pár nap körül jött takarmányra. Ezen a tavaszon szakadt el egy helyen a Tisza gátja. Erre akart jönni az árvíz, melynek ellenállására sor szerint kijártunk a Balai földre, a Kevi határba gátat reperálni a szolgabíró és alispán parancsára.

1877-ben ismét Krutsó József lett a bíró. Ezen évben tavasszal olyan magas árvíz volt, hogy az ez előtti felülhaladta két sukkal. Ennek következtében minden gátat feljebb kellett emelni. Ebben az évben készült el a Révlaposi új gát a régi kis hídfőig, mert már járhatatlan lett a gáttól a Bodzai házig menni. Most 5 suk magas vízen jártak keresztül addig, míg a víz lejjebb nem szállt és csak takarásra ment el végleg és igen sok muhart, hínárt hagyott a nyár hátulján, az örökös nyílason, csakhogy szagos volt. Nem igen szerette a ló. A búzatermés gazdag volt 10 magtól 16-ig is volt helyenként. Árpa, tengeri közepszerű termés volt. Száraz nyár és ősz. Alig hogy a búza kikelhetett. Október 5-én volt egy eső és azután december 14-ig száraz hideg jött. Ebben az évben jött be a szabad iskoláztatás.

1878-ban ismét Krutsó József volt a bíró, albíró Kató István, jegyző Házi Imre. Ekkor készült a Katholikus templom. Rendes időjárás következtében jó termésű esztendő volt. Búza 10-12 maggal, az árpa 20 maggal. Tengeri igen sok volt és olcsó is volt. Nyár derekán volt 3 hetes eső. Sok vontató csírás lett. A tarlókat megkaszálták sok helyen. Bor olyan sok termett, hogy 1834 óta nem volt annyi. Újkor akója 1.50-2.00 Ft volt. Ebben az évben csináltatták a nagy harangot, a harang keresményéből és október 16-án szólaltatták meg.

1879-ben Krutsó József volt a bíró, albíró Kató István, jegyző Herczeg József. Ebben az évben volt télen és tavaszon sok eső és igen nagy árvíz, mely előbbit felülhaladta és a Körösön túllévő földek többnyire szántatlan maradtak, majd nyári vásárig volt a vadvíz a földeken és a sárrétiak nem tudtak tavaszit vetni. Hol árvíz, hol vadvíz pangott a földeken /lapos/. Május 12-ikén öntötte el a Tisza vize éjjel Szeged városát és a kár becsültetett 6.-millió forintra. Több országból kapott két és félmillió segédelmet. Ekkor újították meg a gyomai templomot, amely belekerült 22.000.- forintba. A termés szűk volt. Egyrésztben víz miatt másrésztben a melegség igen nagy volt a takarás előtti napokban és megszorult a búza. Átaljába csak 5 magot adott. Tengeri lett bőven a tanyai földeken és az azt követő tavaszon drága lett.

1880 évben Krucsó József volt a bíró, albíró Kató István. Ezen év eleje híres volt a nagy hidegről és a tartós szánútról. A termésről a közönségeset mondhatjuk. Ekkor készült a Sóskaháton a körgát, amelyet sokan nevetségesnek és haszontalan kiadásnak véltek. Pedig oly bölcs rendelkezése volt a főispánnak, hogy a következő év nagy áradását sehogy nem bírtuk volna megtartani, hogy a víz a városba be ne jöjjön, ha a gát nem lett volna.

1881-ben Szerető Imre lett a bíró, albíró pedig Biró Benedek. Ezen évben nagy árvíz volt, mely miatt sokat szenvedett a lakosság a védelmezésben és sokáig nem győztük volna. Katonaság jött a segítségünkre és úgy mentődött meg a város a pusztulástól, de ezt csak az isteni segedelemnek köszönhetjük. Ekkor vette át a gátat tőlünk a kormány kezelés alá. Tavasszal oly fenn volt a föld árja, hogy még a barázdába is felfakadt a víz sok helyeken és a nagy árvíz a tartsai földön a gátat elszakasztotta bement Tartsára is. Nálunk a Tsepüskerti éren

keresztül tört a vasúton is, a borbély éren és a fűzfás gáton vizen kellett járni sok ideig kotsival és a gyalogmenők kis hajón jártak a tanára és vissza. A víz az új kertet is elborította. A laposából kivestek a tőkefák. A termés gazdagon mutatkozott, de a kövér időjárás miatt leborult a búza meg az árpa és megszorult.

1882-ben Szerető Imre önként lemondott a bíróságról és Bíró Albert lett a bíró, albíró Bíró Benedek. Ebben az évben hagytak fel a Páskum forgó használatával, amelyet 1857 óta próbáltak a földesgazdák. Hogy nem volt elegendő jószáguk a lakosoknak, kiadták a Páskumot a szomszéd városbelieknek. Egy db jószág 3-4-5 forintért legelt nyáron által. Igen jó alkalmas időjárás folytán gazdag termésű esztendő volt 10-12-14 magot is adott a búza, de a Nyilas szélén és ahol az árvíz megfutotta a földet 20 maggal is fizetett.

1882-ben ugyanannyira fenn volt a föld ára, hogy egy fél fertály föld elkelt 1900 forintért. Ebben az évben készült a nagyszirti ásott Körös partján a maga Híd. Ekkor állott fel a csendőrség is.

1883-ban bíró volt Bíró Albert, albíró Bíró Benedek. Ebben az évben készült Gyomán az Árvaház. Termésre nézve közönséges év volt és a múlt évi jó termés a jelennel következett, hogy a búza ára a 10-12-14 forintról leszállt 8 forintra.

1884-ben Bíró: Krucsó József, albíró Csala József. Ebben az évben készült az Orosházi (Kossuth) út kövezése a városba. Az időjárás száraz volt. A termés mintegy 6-7 magot adott, a tengeri kevés, a Keselyös környékén többecske, a sűrűbb földbe kevesebb és nem volt jól beérve. Készt tavasszal a kikelése. A búza ára lement 7 forintra. A föld felmértetett, új adót vetettek reá, amelyet senki sem hagyott helybe, hogy olcsó búza, nagy adó. Észre is vette a föld ára és mivel, hogy a pénzforgalom szűk volt egy félfertály földet lehetett venni 1.500 forintért.

1885 évben Krucsó József volt a bíró és Csala József albíró. Ebben az évben kezdték építeni az új iskolát, amelynek az árát a népekre kivetették vagyon iránylag 6 évi törlesztéssel. Ez az esztendő a termésre való nézve 7-8 mag volt. A tengeri felerészben közép fele pedig szegénytermés. Az eső mindig csak apró lanyhaképpen volt. Széna kevés termett, mivel nem volt árvíz a télen. Tavasszal a Nyilason a pénz szűke miatt a jószág ára is lebukott. Egy rugós borjú 10-12, máskor 25, egy tehén 40-50, máskor 90-100 Ft volt.

1886-ban Bíró újra Krucsó József és meg is halt, albíró Csala József. A tavaszi idő száraz volt egész május hátuljáig. Júniusban igen sok eső esett. Széna sok lett, hanem az eső miatt sok megromlott. A termés oly csudálatosan volt, hogy az ugari tanyákon 5-6 mag, az öreg tanyák között 10-12-14 mag is volt. Tengeri termés jó közönséges. A nagykörös ásás ekkor jött határunkba és egy jó termésű kertet el kellett pusztítani előtte, mert útjába esett. Nagy munka volt mégis vékony volt a kereset, mert a kezelő urak a magok hasznukat keresték azzal, hogy meterjit felényi árban adták, mint amennyiért ők elvállalták és a távolabbi helyre kordéval, kotsival hordták. Ekkor jött be Gyomára a borfogyasztási adó a nagyvárosi mód szerint.

1887-ben Csapó Mihály lett a bíró, albíró pedig ismét Csala József. Ekkor készült az Endródi úti kövesút és ebben az évben osztották ki véglegesen a páskumi földet. Ugyanez év nyarán égett meg az evangélikus egyház temploma, mégpedig olyan kiváló esetben, hogy az 1862-ben épült és az egyház gyengesége miatt csak egyszerűen hagyták, és ekkor elhatározták

a tornyot kiegészíteni és mikor csak néhány nap híjja volt a bevezetésének, tsudaképpen megégett a templomtorony és újra ismét megnyitották, ahogy áll ma is. Ekkor készült a Ref. Egyházi paplak is. A termés gazdag volt. Tavasszal szárazság volt, mégis 10-18 mag is volt a búza. Árpa középtermés volt. Tengeri, mint féltermés és a búza ára lement 6 Ft-ig.

1888 évben Bíró ismét Csapó Mihály, Csala albíró halála miatt utóda Fekete Mihály. Ekkor épült a nagy Patikaház, Az év elején túlságosan hideg idő volt. A diófák is megfagytak. Olyan vastag hó volt amelyinre csak 1830-ra emlékeznek. Amikor elolvadt, a folyók szörnyen megáradtak. A jégtolulás miatt Csabán, Békésen kitört a víz, a tanyák és a puszták felé ment ahol nem járt talán soha. A szántóföldeken a hó leve nem sok kárt tett, mert a föld nem volt megfagyva és így elitta, csak a leglaposán tett kárt.

1889 évben bíró Csapó Mihály, albíró pedig Krucsó Albert lett. Az időjárásról szólva, igen rendes. A tavasz hónapok zsengek voltak, hanem a búzavetés 1888 okt. derekán vetett búzák ritkán keltek, mert a föld fél zsengek volt, ennél fogva a búza mind ritka lett. Tavasszal a sok dudva nőtt között, a búzát elnyomta és átaljában szűk termés volt. Tengeri igen sok lett 24 mázsás átlagban. Júliusban igen nagy eső volt széllel együtt. Ebben az évben készült a Róm. Kath. szeretetház (Fürts Sándor út) és az új Városháza fundamentumát ekkor tették le.

1890 évben Csapó Mihály volt a bíró, albíró Krucsó Albert. Az időjárásról szólva, csak a tavaszi-téli zsenge által termett minden, mert nem volt egy jó eső sem, csak apró lanyhák. Tengeri, árpa, zab, szóval minden tavaszi vetés szűkön termett, de a búza kijárta 1-12 maggal. Bor igen szűkös lett és drága volt. Már ősszel 7 Ft volt egy akó. Ekkor készült el a városháza és a Lánchíd a Körösön. Ekkor készült el a Leányiskola is a Nagy Pintze közelébe (Rákóczi utca).

1891 évben ismét Csapó Mihály a bíró, albíró Szabó József. Az időjárás tavasszal kellemes volt. A tavaszi vetés az gazdag, főképpen tengeri olyan bőven termett, hogy egy köblös föld 20 köblöt termett, de a búza csak 6-7 maggal fizetett. A bortermés reménykeltő volt, de az augusztus 23-ik nagy jégverés miatt alig csak negyede termést hozott, minél fogva egy akó bor még ősszel is mindjárt 9-10 Ft volt. Ezen évben készült a Nagy Hál- féle leányiskola (Hősök út).

1892 évben ismét Csapó Mihály lett a bíró, albíró Szabó József. Az időjárás száraz volt egész nyáron át. Kevés eső esett. Búzatermés 7-8 maggal fizetett, a tengeriből féltermés volt. Ebben az évben készült el a Révlaposon a kertészlak és a faiskola és az ártézi kút kezdete novemberben.

1893-ban bíró lett Krucsó Albert, albíró pedig Szabó József. Ebben az évben fordították át az egyház magtárát egy emeletesre és szobákra. Azelőtt csak földszintes volt a tanácsterem. Az öreg városházát átalakították ismétlő iskolává, azelőtt a nagy zárdában volt. Az 1892-ben tervezett ártézi kút megsemmisült. Az időjárás télen át rendkívül hideg és sok havak voltak, de a leve kár nélkül elment. Tavasszal száraz idő, egész Szentgyörgy napig fagyott és minden megkészt, de azért sok gyümölcs volt. Búza 7-8 magjával járta, tengeri bőven termett. Bor kevés és savanyú. Október közepe táján szüreteltünk és meg sem volt érve.

1894 évben ismét Krucsó Albert volt a bíró, albíró pedig Szabó József. Ebben az évben készült a régi híd helyén a gát, amely 20.000 forintba került. A múlt évi ártézi kútnak egyikét helyrehozta egy Czoll nevű gépész és a víz megindult április 4-én, amely napon temették az

öreg Kossuth Lajost 92 éves hazánk szabadítóját. A vízadás 5.000 Ft, a medence 900 Ft-ba került egy Danszki Gergely nevű kőműves által. Az időjárásról. Egész télen hó nem volt, eső is kevés esett. Száraz tavasz és száraz nyár. Búzatermés 3-4 mag, árpa 2-3 maggal fizetett. Tengeri igen kevés több helyen éppen semmi. A búza ára azért csak 6 Ft-os volt a tengeri 5-6, árpa 5 Ft. Takarmány igen szűkösen termett. A jószág abrakolását korpával pótolták, amelyet Szolnokról hozattak 3.44 Ft-ért mázsánként. A Ref. templomban, ebben az évben tsinálták a székekbe a zsoltártartó deszkákat.

1895-ben bíró volt Krutsó Albert, albíró Szabó József. A múlt évben felszerelt artézi kutat nem találták helyesnek, ismét más alakú folyást, vagyis medencét tsináltattak vasból. Az időjárásról. Igen nagy hó volt, de nem lett nagyon káros a leve. Tavasszal sokáig nem volt eső, az árpa május derekáig igen tsekély volt. Ekkor eső lett, mindenféle mag nevekedve kivált a búza oly gazdagon termett, hogy a jó földbe 20-22 magot is adott. A közönséges föld 12-15 maggal, árpa is jó termés lett. Tengeri termés közönséges volt. Bor is jó termésű lett, amely tőkét nem bántotta a filoxéra.

1896-ban ismét Krutsó Albert volt a bíró, albíró pedig Kató Gábor. Ezen évben készült a Mérnöki Társulat két nagy épületje és a templomot is ekkor reparálták, amely 12.000 Ft-ba került. Az időjárás közepszerű volt. Búza 10-12 maggal, árpa középtermésű, tengeri bőven termett és igen oltsó lett. 30 krajcár egy véka és télen 2 Ft 60 fillér mázsája. A búza ára nyáron 5.60, újévkor 8 Ft volt.

1897-ben bíró: Krutsó Albert, albíró Kiss Gábor. Ezen évben ültették be a vasúti (Kossuth) utcát akáczfával, azelőtt nyárfás volt és az Endrődi köves úttól az Artézi kútig ekkor kövezték ki. Az időjárásról. Egész télen mindig lanyhás eső volt és tavasz felé igen rossz út lett és májusban is sok záporosó volt. A lapos földeken sok kárt tett. A búzák kisárgultak és a tengeri is éppen úgy. Nem is termett csak kevés, hanem a tanyaföldön, gazdagon termett, vékája 50 krajcár, szemes újévre 4 Ft. A búza a kövérség miatt megdőlt és megszorult, csak 5-6 maggal fizetett, az ára 10-11 Ft volt mázsánként. Ősszel olyan szárazság lett, hogy a búza nem tudott jól kikelni, csak amit elvetettek október 12-ig, mert akkor még volt egy kis nedvesség a földbe. Az 1785 évben épített Nagy Pintzét elbontották.

1898-ban ismét Krutsó Albert volt a bíró és albíró Kató Gábor. Ebben az évben készült el a második paplak (Kossuth út) és az Endrődi úton lévő gyalogjárda csabai téglából, a templom környéke is. A Templom teteje be lett festve veressel, addig fehér volt. Az időjárásról. A tél gyengés, kevés hó volt. A búza nem kel jól ki, főképpen a kései vetések és ritka is lett, csak 6-7 magot adott. A tavaszi napokban, áprilisban a búza ára felment 14.80- Ft-ig. A tengeri 5.80 ft a spanyol-amerikai háború miatt. Árpa rendes termés volt. Tengeri jó fél termés. Az ősz igen jó volt, a búzák kikeltek szépen. Egész Karácsonyig jó idő és jó út volt, ismét gyenge tél lett.

1899-bn bíró Krutsó Albert, albíró Kató Gábor. Ekkor készült a Pavilon a révlaposon 12.000 Ft-ért. Az Alsó berényi út (Bajcsy és Dózsa) kövezése az Artézi kúttól kezdve Endrődi útig. A gyalogjáró a Nagy Pintze utcán (Rákóczi út) az Alsó berényi úttól a Krutsó Ferenc és mai Pikó házig, majd a Felső berényi út (Hősök út) a vízeresztő kanálig, Diószegi hentesig). A 4-ik gőzmalom Kató Gábor-féle (Árpád út végén). A Kistréti házhelyeket is ekkor osztották ki lakhelyül. Vagy 30 évig használta az egyház szántóföldül haszonbérbe. Az időjárásról.

Télen nem volt hó, tavasszal rendes eső járt minden héten augusztus közepétől száraz meleg volt. Szeptember és október derekán volt kevés eső, alighogy kikelt a búza. Rendes tél volt Újévig.

Búza 10-12 maggal fizetett. Ára újkor 8 Ft, újévre 6,5 Ft. Tengeri jó féltermés ára újévre 4 Ft volt.

1900 évben Krutsó Albert volt a bíró, albíró Kató Gábor. A gyalogjárda építése tovább folyt az Alsó- és Felső- berényi úton végig. A középúton csak közönséges téglából tsináltak és a víz lefolyását is ekkor kezdték meg. A városban kanálisokat tsináltak az út feleken, a Fegyverneki oldalon. Az időjárásról. Télen kevés hó volt. A búzatermés közönséges, 8-10 mag. Ár 7 Ft. Tengeri jó termés volt ára 4.20 Ft.

1901-ben ismét Krutsó Albert a bíró, albíró pedig Kató Gábor. Ebben az évben folytatták a kanálisást eme városrészen (Mirhón át). Télen kevés hó és eső volt. Búza 5-6 mag, tengeri közönséges. A búza tavaszra 9 Ft, tengeri 5 Ft. Nyáron is kevés eső volt.

1902-be Kató Gábor lett a bíró, albíró pedig Béres Dániel. Kevés hó volt a télen, tavasszal lanyhás időjárás. A szikes földön a búza szépen megnevelkedett 9-10 magjával fizetett. Igen száraz meleg nyár volt és így a tengeri tsak szűk termésű lett. Túl a Körösön többnyire semmi se. Tavaszra a búza 7.40 Ft, a tengeri 5.60 Ft szemesen. Ősszel november 15-én beállott a tél. Igen hidegek voltak majd három hétig. Sok szőlő maradt fedetlen. Decemberben erős hidegek jártak. Újév után gyengébb idők voltak kevés hó, eső nélkül. Március 31-én volt jó eső.

1903-ban bíró Kató Gábor, albíró Béres Dániel. Télen kevés hó volt, tavaszi időjárás rendes. A búza 12-14 maggal termett a tengeri középtermésű. A búza ára ősszel 7.20 ft, tavasszal március elején felment 8.50 –re rövid ideig, ezután lement 7.20 Ft-ra, a tengeri is akkor 5,5 Ft az is lejjebb ment.

1904-ben bíró ismét Kató Gábor, albíró Béres Dániel. Télben lanyhás gyenge időjárás, tavasszal rossz volt. Nyáron igen száraz meleg volt. Három hónapig nem volt eső. Búzatermés 4-10 magjával fizetett. Tengeri a jó földeken kevés a soványabban jobb termés lett. A búza ára augusztusban 10 Ft, télire lement 9.20-ra. A tengeri már ősszel 7 Ft lett. Tavasszal a malac igen drága 9 Ft volt. A 6 hetes malac ára, ha szép volt 18-20 Ft párja egész nyár hátuljáig, de a száraz nyár miatt lement a rendes árára. A takarmány is szűkösen lett. A tsutka ára párja 6-7 krajcár. Szőlőtermés szűkösen volt. A búzavetés szépen kikelt az őszön, mert lanyha idő volt karácsonyig, utána meg lehűlt.

1905-ben bíró lett Szabó József, albíró Erdei János. Az időjárás. Kevés hó volt a télen, a tavaszi idő sovány, hanem júniusban sok eső volt. A tengeri kórója nagyon megnőtt, de nyáron nem volt eső 3 hónapon át és nem lett tengeri, főképpen az öreg tanyák között. Egy köblös földről 6-7 véka szemét, hanem Nyilason jó féltermés lett. A búza 7-8 mag, az ára 7-8 Ft. A tsöves tengeri mázsája 5 Ft, a szemesé 7-8 Ft. Tavaszra hoztak más vidékről az ára 9 Ft. A hízó ára kg-ként 48-50 krajcár, a 6 hetes malac párja 16-18 Ft. Februárban a szalonna kilója 80 krajcár. Kolompér 1 Ft vékája.

1906 évben bíró Szabó József, albíró Erdei János. Az időjárásról: Gyenge tél volt és a tavasz is rendes jó idő volt. A búzatermés olyan gazdag volt, hogy 15-20-25 maggal is fizetett. Hanem a tengeri csak féltermés lett, mert száraz nyár volt. A búza ára 6-7 Ft volt, a

tengeri is. A jószág ára magas volt. Egy rendes tehén 200 Ft, egy hajtani való ló 70-80 Ft. A disznó ára is magas volt. Hat-hetes malac párja 18-20 Ft. Bortermés is elég bőven volt, akinek jól oltott szőlője volt.

1907-ben bíró ismét Szabó József, albíró Erdei János lett. Időjárás: Télén vagy 3 hétig, újév után igen hideg idő volt. Később rendes, de tartott volt majd Szent György napig a hűvös időjárás. Búza, árpa csak féltermés, tengeri jó rendes termés volt. A búza ára 12 Ft, árpa 7 Ft, tengeri 6 Ft volt. Egész nyáron nem ázott meg a föld barázdafenekig, ősszel is csak vékony kis lanyhák voltak. A búza nem kelt ki csak december derekán. Ebben az évben fűrták a 2-ik ártézi kutat a zsidó templom mellett.

1908 évben bíró Szabó József, albíró pedig Vincze Dániel lett. Az időjárás: Télben kevés hó, de hideg idő, majd Szent György napjáig tartott. A búza 5-6 magjával járta, árpa szűkösen, a tengeri rendszeren termett, de azért elég drága volt már decemberben 6.30 ft mázsánként, a búza pedig 12 Ft. Ismét száraz nyár volt. Ősszel éppen annyi eső volt, hogy meg tudtak szántani, de októberben is szárazság volt a vetésre nem kelt ki a búza csak télen, mert a tél beállott november elején. Ezen az őszön készült el a 3-ik kút a Kisrétbe (Fried Poldi kút) és ekkor kezdték meg a ladányi út töltését kavicssal, melyet műútnak neveznek. A nagyhídig haladtak vele télig. Ebben az évben halt meg Garzó Gyula lelkész, aki 37 évig volt itt lelkipásztor. Ezen idő alatt minden iskolát megújított úgyszintén a két paplak és a kántor lakhelyét is meg a templomot is. Igen híros volt az ő munkássága, a papi gyűléseken is nagy érdemeket szerzett. Hogyha testi gyengesége engedte volna a püspökséggel is megtisztelték volna, mert Kis Áron püspök ez időtájon halt meg.

1909 évben bíró továbbra is Szabó József, albíró pedig Vincze Dániel lett. Az időjárásról. Télben igen hideg volt, főképpen januárban és áprilisig tartós téli hideg idő volt. A búzatermés 3-5 maggal termett, árpa középtermésű, tengeri közönséges. A búza ára 14.50 Ft mázsánként, árpa 7 Ft, a tengeri már novemberben 6.50 Ft volt. Száraz nyár volt. A szőlő májusban megfagyott és így igen kevés bor termett. A búzavetésre az őszt jó volt, szépen kikelt. A tél beállt november 24-én, az első hó leesett november 25-én. Ebben az évben készült el a Körösön a híd. Előbb egy szakaszon később 5 lett.

1910-ben ismét Szabó József lett a bíró, albíró Vincze Dániel. Rendes lágy tél volt az elején, még nem is tudtak jeget hordani a vermekbe, mint ahogy szokás lett volna. Tavasszal is jó idők jártak, főképpen júniusban volt hetes eső. Ez megnevelt mindent. Tengeri igen bőven termett, a búza is 8-10 magjával fizetett, árpa rendes termésű volt. A búza ára még újkor lement 14 Ft-ról 9,50 Ft-ra. A szemes tengeri ára 5 Ft volt újévre. A szőlőt valami ismeretlen tsapás érte még májusban így kevés bor lett. Október 12-én leégett a nagyvendéglő (a mostani Holler előtt) és a régi Városháza. Október 21 után az eső mindinkább lanyházik és így igen rossz út volt.

1911 évben bíró volt Szabó József, albíró pedig Kotsis Péter. Az időjárás rendes. Tavasszal jó esős idő volt, május és júniusban is. A búza 10-13 maggal fizetett, árpa rendszeren. A búza ára újkor 11.50. A tengeri termés gyenge. Az ára csövesen 5.- Ft és ősszel lemorzsolva 9.- Ft mázsánként. Ilyenre nem elképezünk. Bor kevés termett. A disznó ára igen magas lett. Tavasszal a 6 hetes malac párja 20-22, egy éves 35 Ft. Szalonna kg-ja 1 Ft, ősszel a hízó ára 50.- később 56.- Ft. Ebben az évben készült az Úri kaszinó 48.000 Ft-ért.

1912 évben ismét Szabó József a bíró, albíró Kotsis Péter. Az időjárásról. Egész év, esős volt. A búza 10-12 magjával fizetett. Tengeri igen sok volt, de megkésett az érés és zsenyéen törődött és sok megromlott. A sok eső miatt még búza is maradt csépeletlen, tengeri meg töretlen. Búza 11 Ft, Tengeri 6 Ft. Ebben az évben készült el a 4-ik ártézi kút a piacon (Szabadság tér) és a nagyvendéglő újonnan (Holler).

1913 évben bíró lett Csapó János, albíró Kotsis Péter. Az időjárás ismét esős volt egész éven át. Búza 7-9 mag. Tengeri sok lett. Jobban beért, mint a múlt évben. Az ára csövesen 3.10, búza 9.60 Ft. Ősszel kevés gyümölcs, sok bor lett. Szeptember 10-től nem volt eső. Január 12-én lett kevés hó. A búza ritkán kelt és száraz fagy lett rá.

Vége

Az utolsó gépelt szöveget tartalmazó oldal az alábbi, Szerető Elemér kézírásos megjegyzéseivel zárul:

*„1919-ben főjegyző Pétermann József Házy Imre helyett,
1933-ban főjegyző Pánczél Emil, Bíró 1914-től Kovács Gábor
1937-ben főjegyző Dr. Szász Lajos 1944-ig
A Gyomaendrődi Könyvtárnak szeretettel ajándékozom. Szerető Elemér, a Kner nyomda
nyugd. expedítora.
1981. október 1-én Másolta eredetiből Szerető Elemér.”*